VN2025-015194
rve monumenten en archeologie

Gemeente Amsterdam

DB

Voordracht voor DB Stadsdeel Oost van 11 november 2025

Portefeuille: Monumenten en Erfgoed (52)

Agendapunt: B1

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

De woonblokken 2, 5 en bouwdeel 1 van blok 1 aan de Tugelaweg aanwijzen als gemeentelijk monument. Bouwdelen 2 en 3 van blok 1 worden niet aangewezen als gemeentelijk monument.

Het dagelijks bestuur Stadsdeel Oost besluit

1. Kennis te nemen van de aanvraag van Erfgoedvereniging Heemschut en Stichting Het Cuypersgenootschap een drietal woonblokken aan de Tugelaweg aan te wijzen als gemeentelijk monument (bijlage 01A-B);
2. Kennis te nemen van de monumentenbeschrijvingen van het drietal woonblokken door Monumenten en Archeologie (bijlage 02);
3. Kennis te nemen van het positieve advies van de Commissie Omgevingskwaliteit ten aanzien het voornemen de drie woonblokken al dan niet aan te wijzen als gemeentelijk monument (bijlage 03);
4. Kennis te nemen van de ingediende zienswijzen en de beantwoording van deze zienswijzen (bijlage 04A-04C);
5. Kennis te nemen van de contour (bijlage 05);
6. Te besluiten woonblokken 2, 5 en bouwdeel 1 van blok 1 aan de Tugelaweg aan te wijzen als gemeentelijk monument;
7. Te besluiten bouwdelen 2 en 3 van blok1 niet aan te wijzen als gemeentelijk monument en voorbescherming te laten vervallen;

Kernboodschap

Het dagelijks bestuur van stadsdeel Oost besluit woonblokken 2, 5 en bouwdeel 1 van blok 1 aan de Tugelaweg aan te wijzen als gemeentelijk monument. Bouwdelen 2 en 3 van blok 1 worden niet aangewezen. Het dagelijks bestuur volgt hierbij grotendeels het positieve advies van de COK, maar maakt voor blok 1 een belangenafweging om twee bouwdelen niet mee te nemen in de bescherming van gemeentelijk monument.

Bestuurlijke achtergrond

Op 15 april 2025 dienen Erfgoedvereniging Heemschut en Stichting Het Cypersgenootschap het verzoek in bij het dagelijks bestuur van stadsdeel Oost om woonblokken 1, 2 en 5 aan de Tugelaweg aan te wijzen als gemeentelijk monument. Ze verzoeken hierbij het dagelijks bestuur hun verzoek op te vatten als spoedeisend conform artikel 3 van de Erfgoedverordening. Op 8 juli 2025 heeft het dagelijks bestuur van stadsdeel Oost besloten de procedure aanwijzen gemeentelijk monument te starten, voorbescherming op te leggen en belanghebbenden uit te nodigen hun zienswijzen op het voornemen de status van gemeentelijk monument al dan niet toe te kennen te delen.

Bestuurlijke prioriteit

n.v.t.

Gemeente Amsterdam

DB

Wettelijke grondslag

De aanwijzing van een gemeentelijk monument is op basis van Erfgoedverordening Amsterdam, artikel 3, eerste lid, een bevoegdheid van het college van B&W. Deze bevoegdheid is op grond van de Verordening op de stadsdelen en het stadsgebied Amsterdam 2022 gemandateerd aan het dagelijks bestuur.

Onderbouwing besluit

Ad 1. Erfgoedvereniging Heemschut en Stichting Het Cuypersgenootschap hebben op 15 april 2025 het dagelijks bestuur verzocht de status van gemeentelijk monument toe te kennen (bijlage 01A). In hun aanvraag betogen de erfgoedverenigingen dat de drie woonblokken beschikken over stedenbouwkundige waarde, architectonische waarde, cultuurhistorische waarde, gaafheid en uniciteit.

Als belangrijk argument dragen de erfgoedverenigingen de waarde van de panden als onderdeel van het Joods cultuurhistorisch erfgoed aan. Iets wat de verenigingen herhalen in de aangetekende brief d.d. 29 april 2025 (bijlage 01B) aan burgemeester en wethouders. In deze brief vragen de erfgoedverenigingen onder andere of de gemeente naast het stimuleren van hedendaagse Joodse cultuur in Amsterdam zich ook zal inzetten voor het behoud van bedreigd Joods cultuurhistorisch erfgoed in de stad. In deze brief worden ook de drie woonblokken aan de Tugelaweg genoemd als voorbeeld van bedreigd Joods cultuurhistorisch erfgoed in de stad en verzoeken de erfgoedverenigingen nogmaals het college het complex als gemeentelijk monument te beschermen.

Ad 2. Monumenten en Archeologie heeft een beschrijving van de drie woonblokken opgesteld (bijlage 02). De drie woonblokken zijn van hoge cultuurhistorische waarde, zeldzaamheidswaarde, stedenbouwkundige waarde en architectonische waarde.

Ad 3. De Commissie adviseert op 19 mei 2025 (bijlage 03) het dagelijks bestuur van stadsdeel Oost om de drie woonblokken aan te wijzen als gemeentelijk monument. Stedenbouwkundig en architectonisch hebben de blokken, samen met de geslaagde nieuwe blokken 3 en 4, bijzondere waarde als ensemble aan de noordzijde van de Transvaalbuurt. Ze vormen een voorbeeld van de overgang perceelsgewijze woningbouw naar ontwerpen van complete bouwblokken. Daarnaast zijn de in opdracht van de Handwerkers Vriendenkring opgerichte woningen van grote cultuurhistorische waarde vanwege hun betekenis voor de Joodse geschiedenis in Amsterdam: de huisvestingsgeschiedenis van Joodse arbeiders en de zichtbare sporen van de Tweede Wereldoorlog. Dit is een van de weinige plekken in Amsterdam waar het oorlogsverleden nog zo tastbaar aanwezig en zo goed in de architectuur afleesbaar is. Daarmee vertegenwoordigen de woonblokken ook zeldzaamheidswaarde.

Ad 4. Op het verzoek om zienswijzen (d.d. 9 juli 2025) hebben zowel de eigenaar van de woonblokken, Ymere (bijlage 04A), als de erfgoedverenigingen (bijlage 04B) een zienswijze ingediend. Beide zienswijzen worden in de nota van beantwoording (bijlage 04C) samengevat en van beantwoording voorzien.

Ad 6 en 7. Tijdens de afsluitende participatiebijeenkomst op 17 april 2025 georganiseerd door Ymere heeft de portefeuillehouder Jan-Bert Vroege al zijn steun en complimenten voor het proces, de aanpak en de gekozen hybride variant (behoud woonblokken 2, 5 en behoud van bouwdeel 1 van blok 1 en sloop-nieuwbouw voor bouwdeel 2 en 3 van blok 1) uitgesproken. Het dagelijks bestuur is ervan overtuigd dat Ymere een bijzonder secuur proces heeft doorlopen, waar middels participatie met de betrokken belanghebbenden en in het bijzonder de joodse organisaties, gekozen is voor een zorgvuldige inpassing. De cultuurhistorische waarden worden in de hybride variant behouden door de keuze bouwdeel 1 van blok 1 te renoveren. Er wordt, op verzoek van de betrokken joodse

organisaties, de nadruk gelegd op de glorietijd van HWV. Ymere honoreert dit verzoek door in haar hybride plan het bouwdeel aan de Maritzstraat (bouwdeel 1 van blok 1) zorgvuldig te renoveren, met behoud van het karakteristiek metselwerk, tegeltableaus van de HWV en de gevelsteen van de eerstesteenlegging in 1917.

Door voor bouwdelen 2 en 3 van blok 1 te kiezen voor sloop-nieuwbouw kan Ymere extra (sociale) woningen en woonkwaliteit toevoegen en voldoen aan de woningbouwopgave die er ligt voor de stad. Door in de nieuwbouw de contouren van de naoorlogse woningen terug te brengen, blijft ook dit verhaal afleesbaar. Het dagelijks bestuur is ervan overtuigd dat Ymere een zorgvuldig participatietraject heeft doorlopen en dat wanneer de betrokken joodse organisaties aangeven vooral veel waarde te hechten aan de glorietijd van de HWV - aan het behoud van de beeldbepalende en historische gevel aan de Maritzstraat - dit de taak is van Ymere deze te behouden. Iets wat Ymere in haar plannen voor de hybride variant ook onderstreept.

Gezien de geconstateerde monumentale waarden in de beschrijving en gelet op het positieve advies van de COK alsook de ingediende zienswijzen is er voldoende grondslag een belangenafweging te maken en blok 2 en 5 aan de Tugelaweg aan te wijzen als gemeentelijk monument. Ook bouwdeel 1 van blok 1 aan de Tugelaweg wordt aangewezen als gemeentelijk monument. Bouwdelen 2 en 3 van blok 1 worden niet aangewezen als gemeentelijk monument.

Advies en afstemming

De Commissie adviseert op 19 mei 2025 (bijlage 03) het dagelijks bestuur van stadsdeel Oost om de drie woonblokken aan te wijzen als gemeentelijk monument. Ook is de afdeling Stedelijke vernieuwing en transformatie van stadsdeel Oost betrokken bij voorliggende voordracht.

Duurzaamheid

Het besluit helpt bij onze doelen voor duurzaamheid. Het besluit zorgt voor:

- **Minder uitstoot van broeikassen (klimaatneutrale stad),** de productie van nieuwe bouwmaterialen en de bouw van nieuwe gebouwen zijn zeer energie-intensief en gaan gepaard met aanzienlijke CO_2-uitstoot. Door bestaand erfgoed te behouden, onderhouden en te verduurzamen, wordt deze uitstoot vermeden. Hoewel monumentale panden veelal van nature niet energiezuinig zijn, zijn er veel mogelijkheden om ze te verduurzamen zonder hun erfgoedwaarden te verliezen.
- **Verminderen en hergebruik van materialen (circulaire stad),** monumenten staan er vaak al honderden jaren. Dit betekent dat er in al die tijd geen sloop en nieuwbouw heeft plaatsgevonden, wat een enorme besparing van grondstoffen en energie oplevert. Door erfgoed te behouden en te hergebruiken, wordt het concept van de circulaire economie in de praktijk gebracht. Er wordt minder afval geproduceerd en de behoefte aan nieuwe grondstoffen wordt verminderd.

Participatie

Ymere heeft een participatietraject doorlopen waarbij ook stadsdeel Oost werd betrokken. Er wordt, op verzoek van de betrokken joodse organisaties, de nadruk gelegd op de glorietijd van HWV. Ymere honoreert dit verzoek door in haar hybride plan het bouwdeel aan de Maritzstraat (bouwdeel 1 van blok 1) zorgvuldig te renoveren, met behoud van het karakteristiek metselwerk, tegeltableaus van de HWV en de gevelsteen van de eerstesteenlegging in 1917.
Ook zijn door Ymere Erfgoedvereniging Heemschut en Stichting Het Cuypersgenootschap betrokken bij het participatietraject. De uitkomsten het participatietraject ten behoeve van de renovatie en

sloop-nieuwbouwplannen sluiten niet nauwsluitend aan op de aanvraag van behoud zoals aangevraagd door de erfgoedverenigingen.

Zowel Ymere als Erfgoedvereniging Heemschut en Stichting Het Cuypersgenootschap hebben een zienswijze ingediend op het voornemen de status van gemeentelijk monument al dan niet toe te kennen aan de drie woonblokken aan de Tugelaweg.

Financiële onderbouwing

Het aan- of afwijzen van de status van gemeentelijk monument heeft geen financiële gevolgen voor de gemeente.

Communicatie

Binnen de gemeente

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst

Buiten de gemeente

In overleg met de communicatieadviseur Monumenten en Archeologie en de woordvoerder van stadsdeel Oost.

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2025-068623	Stadsdeel Oost Voordracht (pdf)
AD2025-069671	01B Brief Heemschut aan B en W inz joods erfgoed.pdf (pdf)
AD2025-069672	01A Aanvraag monstatus Tugelaweg.pdf (pdf)
AD2025-069673	02 Beschrijving_woningbouwblokken Tugelaweg 18tm65 e.a._DEF.pdf (pdf)
AD2025-069674	03 COK_advies Tugelaweg blokken 1, 2 en 5.pdf (pdf)
AD2025-069675	04A Zienswijze Tugelaweg Ymere.pdf (pdf)
AD2025-069676	04B Zienswijze Tugelaweg Heemschut.pdf (pdf)
AD2025-069677	05 Contour woningbouwblokken Tugelaweg.pdf (pdf)
AD2025-069678	04C Nota van beantwoording zienswijzen Tugelaweg.docx (msw12)

Uitslag

A Akkoord